

Ohje Kokemusasiantuntijatoimintaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueella

Tällä ohjeella määritellään kokemusasiantuntijatoiminnan käytännöt ja palkkiot Varsinais-Suomen hyvinvointialueella.

Sisällys

1. Mitä on kokemusasiantuntijatoiminta?	3
2. Kokemusasiantuntijoiden tehtävät	3
3. Kokemusasiantuntijatoiminnan hyödyt.....	3
4. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (Varha) toimivat kokemusasiantuntijat.....	4
5. Kokemusasiantuntijan tilaaminen	4
6. Asiakkaan suostumus.....	6
7. Lupa ilman palvelussuhdetta työskenteleville Varhassa	6
8. Kokemusasiantuntijan kanssa tehtävä toimeksiantosopimus	6
9. Järjestöjen kanssa tehtävät sopimukset	7
10. Kokemusasiantuntijatoiminnan tietosuojaseloste	7
11. Kokemusasiantuntijatoiminnan palkkiot.....	7
12. Arviointi ja palaute	8

Liite 1. Asiakkaan suostumus kokemusasiantuntijan yksilökohtaista tukea/tapaamista varten

Liite 2. Toimeksiantosopimus kokemusasiantuntijalle Varsinais-Suomen hyvinvointialueella

Liite 3. Varsinais-Suomen Hyvinvointialueen ja järjestön välinen yhteistyösopimus kokemusasiantuntijatoiminnasta

Liite 4. Tietosuojaseloste

1. Mitä on kokemusasiantuntijatoiminta?

Kokemusasiantuntijatoiminta tuottaa kokemukseen perustuvaa tietoa, koulutusta ja kehittämistä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten ja järjestöjen käyttöön. Toiminnassa keskeistä on, että kokemusasiantuntijat ovat saaneet koulutuksen kokemusasiantuntijana toimiseen ja oman kokemustarinansa hyödyntämiseen.

Kokemusasiantuntijatoiminnan kenttä on laaja ja toiminnassa on käytössä monta eri nimikettä, esimerkiksi kokemusasiantuntija, kokemustoimija ja kokemuskumppani. Tässä ohjeessa käytetään nimikettä kokemusasiantuntija yleiskäsitteenä omakohtaisen kokemuksen omaavasta ihmisestä, joka haluaa, että hänen kokemustaan hyödynnetään muiden auttamiseksi tai palvelujen kehittämiseksi.

Kokemusasiantuntija on henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta joko sairastavana, kokeneena, toipuneena, kuntoutuvana, palveluita käyttäneenä tai läheisenä/omaisena. Kokemusasiantuntija tietää, mikä häntä on auttanut ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hänen tai läheisensä toipumiseen tai elämän muutokseen sekä siihen sopeutumiseen. Kokemusasiantuntijan oma tarina jalostuu koulutuksen ansiosta valmiudeksi toimia laajasti asiakkaiden tukena, ammattilaisten tukena asiakaspoluilla, kouluttajina opiskelijoille, tai kehittäjinä yhteiskehittämisen prosesseissa.

Käytännön työssä kokemusasiantuntijat toimivat yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa. Toiminnan lähtökohtana on vapaaehtoisuus. Toiminta perustuu asiakkaiden ja toiminnan tarpeisiin.

2. Kokemusasiantuntijoiden tehtävät

Kokemusasiantuntijat toimivat Varhan palvelujärjestelmässä hyvin erilaisissa rooleissa ja tehtävissä.

Kokemusasiantuntija voi toimia esimerkiksi:

- vertaistukihenkilönä
- ryhmänohjaajina
- työntekijän työparina (ei sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisena)
- asiakkaan äänenä koulutuksissa
- palvelujen kehittäjänä ohjausryhmissä ja suunnittelu- ja kehittämisryhmissä
- kokemusarvioijana tutkimushankkeissa

Kokemusasiantuntija ei ota kantaa hoitoihin tai palveluihin, eikä niiden tarpeellisuuteen.

3. Kokemusasiantuntijatoiminnan hyödyt

Kokemusasiantuntijatoiminnan tavoitteena on asiakaslähtöisyyden lisääminen, palvelujen kehittäminen ja sairastumiseen, sairastamiseen sekä toipumiseen ja kuntoutumiseen liittyvän ymmärryksen lisääminen ja syventäminen. Kokemusasiantuntijatoiminta on yksi keino edistää osallisuutta ja asiakasosallisuutta sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Kokemusasiantuntijatoiminnan hyödyt ovat moninaiset. Toiminnan on todettu lisäävän asiakkaiden ja ammattilaisten välistä vuorovaikutusta sekä asiakkaiden motivointia. Asiakkaiden osallisuus palveluiden kehittämisessä lisääntyy ja palvelut ovat paremmin asiakkaiden tarpeita vastaavia ja saavutettavampia. Rinnalla kulkeminen ja vertaistuki tuovat toivoa ja tukea asiakkaan erilaisissa elämäntilanteissa.

4. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (Varha) toimivat kokemusasiantuntijat

Varhalla voidaan käyttää Varhan tai järjestöjen kouluttamia kokemusasiantuntijoita.

Varhan koulutetut kokemusasiantuntijat ovat käyneet Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tai Varhan järjestämän koulutuksen. Kokemusasiantuntijat saavat tukea toiminnalle Varhan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksiköstä ja tulosryhmien yhteyshenkilöiltä. Kokemusasiantuntijoille järjestetään työnohjausta säännöllisesti ja tarvittaessa erityistilanteissa jälkipuintimahdollisuus. Varhan kokemusasiantuntijoille on nimetty yhteyshenkilö Varhan palveluista, joka toimii tulosryhmän yksikön, kokemusasiantuntijoiden, henkilöstön ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen linkkinä.

Järjestöjen koulutetut kokemusasiantuntijat ovat käyneet vähintään 30 tunnin laajuisen kokemustoimijakoulutuksen. Kokemusasiantuntijalla tulee olla taustajärjestönsä tuki ja koordinaatio toiminnalle. Kokemusasiantuntijoille järjestetään työnohjausta säännöllisesti ja tarvittaessa erityistilanteissa jälkipuintimahdollisuus. Järjestöllä on nimetty yhteyshenkilö kokemusasiantuntijatoimintaan.

5. Kokemusasiantuntijan tilaaminen

Varhan tulosryhmien yksiköt voivat tilata kokemusasiantuntijan käyttöönsä ottamalla yhteyttä **kokemusasiantuntija@varha.fi**

Järjestämisen palveluiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikön vastuuhenkilöt vastaanottavat postin ja etsivät tarpeeseen sopivan kokemusasiantuntijan. Sopivaa kokemusasiantuntijaa haetaan joko **Varhan kokemusasiantuntijoista** tai **sopimuksen tehneiden järjestöjen kokemusasiantuntijoista**.

Jos tehtävään sopiva kokemusasiantuntija löytyy **Varhan kokemusasiantuntijoista**, on prosessi seuraava:

- Vastuuhenkilö ottaa yhteyttä kokemusasiantuntijaan sähköpostitse tai puhelimitse ja kysyy kokemusasiantuntijan mahdollisuutta ottaa tehtävä vastaan.
- Jos tehtävä sopii kokemusasiantuntijalle, välittää vastuuhenkilö kokemusasiantuntijan yhteystiedot tilaavalle yksikölle sähköpostitse.
- Tilaava yksikkö ottaa yhteyttä suoraan kokemusasiantuntijaan ja sopii hänen kanssaan tehtävän sisällöstä, aikataulusta ja muista tehtävään liittyvistä seikoista.
- Tämän jälkeen kokemusasiantuntija suorittaa tehtävän sovitusti.
- Tehtävän lopulla kokemusasiantuntija pyytää mahdollisuuksien mukaan palautetta tehtävästään.

- Tehtävän suoritettuaan, kokemusasiantuntija kirjaa tehdyt tuntinsa palkkiolomakkeeseen sekä matkakulut matkakorvauslomakkeeseen, ja toimittaa tiedot yhteyshenkilölleen sekä hyte-yksikön vastuuhenkilöille sähköpostitse.
- Hyte-yksikön vastuuhenkilöt huolehtivat palkkioiden ja kulukorvausten viennistä järjestelmään ja näiden käytyä hyväksyttävänä, palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan Varhan maksuaikataulujen puitteissa.

Jos tehtävään soveltuva **kokemusasiantuntija** löytyy **järjestöstä**, toimitaan seuraavasti:

- Hyte-yksikön vastuuhenkilö ottaa yhteyttä sähköpostitse sellaiseen järjestöön, jonka kanssa on tehty kokemusasiantuntijatoiminnan yhteistyösopimus.
- Sähköposti osoitetaan sopimuksessa olevalle järjestön yhteyshenkilölle. Vastuuhenkilöt kertovat sähköpostissaan tehtävän luonteen, ajan, paikan ja taustan, jota kokemusasiantuntijalta toivotaan.
- Järjestön yhteyshenkilön tehtävänä on etsiä järjestön kokemusasiantuntijoista soveltuva henkilö kyseiseen tehtävään ja kysyä, pystyykö hän ottamaan työtehtävän vastaan.
- Soveltuvan henkilön löydyttyä ottaa järjestön yhteyshenkilö sähköpostitse (kokemusasiantuntija@varha.fi) yhteyttä Varhan vastuuhenkilöihin ja ilmoittaa kokemusasiantuntijan yhteystiedot.
- Jos kokemusasiantuntija tulee tekemään ensimmäistä Varhan työtehtäväänsä, vastuuhenkilöt sopivat kokemusasiantuntijan kanssa ajankohdan, jolloin allekirjoitetaan toimeksiantosopimus ja käydään sen sisällöt läpi.
- Jos toimeksiantosopimus on jo tehty, välittää vastuuhenkilö kokemusasiantuntijan yhteystiedot tilaavalle yksikölle sähköpostitse.
- Tilaava yksikkö ottaa yhteyttä suoraan kokemusasiantuntijaan ja sopii hänen kanssaan tehtävän sisällöstä, aikataulusta ja muista tehtävään liittyvistä seikoista.
- Tämän jälkeen kokemusasiantuntija suorittaa tehtävän.
- Tehtävän lopulla kokemusasiantuntija pyytää mahdollisuuksien mukaan palautetta tehtävästään.
- Tehtävän suoritettuaan, kokemusasiantuntija kirjaa tehdyt tuntinsa palkkiolomakkeeseen sekä matkakulut matkakorvauslomakkeeseen, ja toimittaa tiedot sähköpostitse (kokemusasiantuntija@varha.fi) hyte-yksikön vastuuhenkilöille.
- Hyte yksikön vastuuhenkilöt huolehtivat palkkioiden ja kulukorvausten viennistä Webtallennus-järjestelmään ja näiden käytyä hyväksyttävänä, palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan Varhan maksuaikataulujen puitteissa.

Tilaaja lähettää sähköpostia kokemusasiantuntija@varha.fi

Hyte yksikön vastuuhenkilö etsii tehtävään Varhan tai järjestötaustaisen kokemusasiantuntijan

Hyte yksikön vastuuhenkilö sopii työtehtävästä kokemusasiantuntijan kanssa

Hyte yksikön vastuuhenkilö ilmoittaa tilaajalle kokemusasiantuntijan yhteystiedot

Tilaaja ottaa yhteyttä kokemusasiantuntijaan ja sopii tehtävästä

Sähköpostissa ilmoitettavat tiedot:
tehtävän sisältö, aika, paikka, kesto, toivottu kokemusasiantuntijan tausta ja yhteyshenkilö

Kuvio 1. Kokemusasiantuntijan tilaaminen

6. Asiakkaan suostumus

Kokemusasiantuntijan hyödyntäminen asiakasprosessissa vaatii aina asiakkaan suostumuksen (Liite 1). Asiakkaan suostumus pitää saada ennen ensimmäistä kokemusasiantuntijan tapaamista. Ammattilainen pyytää asiakkaan suostumuksen kirjallisella lomakkeella. Lomake löytyy Intrasta. Allekirjoitettu suostumuslomake lähetetään:

- salatulla sähköpostilla kokemusasiantuntija@varha.fi tai
- postitse osoitteeseen: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut
Minna Pohjola ja Jenni Tähkävuori, osoite: Kärsämäentie 11, 20360 Turku

Asiakas voi halutessaan perua milloin vain suostumuksensa kokemusasiantuntijan tapaamiseen.

7. Lupa ilman palvelussuhdetta työskenteleville Varhassa

Ilman palvelussuhdetta hyvinvointialueella työskentelevät kokemusasiantuntijat tarvitsevat erillisen luvan hyvinvointialueen tiloissa toimimiseen. Luvan hakee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyshenkilö ja sen myöntää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaja. Luvan voi saada maksimissaan kuluvaan vuoteen seuraavan vuoden loppuun. Mikäli kokemusasiantuntijan työskentely jatkuu pidempään, tulee hakemus uusia edellisen luvan päättyessä.

8. Kokemusasiantuntijan kanssa tehtävä toimeksiantosopimus

Kokemusasiantuntijatoiminta on sopimuksellista yhteistyötä, jossa määritellään osapuolille tehtävät ja vastuut. Palkkion maksu edellyttää toimeksiantosopimuksen tekemistä (Liite 2). Toimeksiantosopimus solmitaan aina kaikkien Varhan palveluissa toimivien kokemusasiantuntijoiden kanssa. Toimeksiantosopimus ei ole työsopimus. Kokemusasiantuntija ei ole virka- tai työsuhhteessa Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle tämän sopimuksen perusteella.

Kokemusasiantuntijatoiminnan toimeksiantosopimuksessa määritellään tai kuvataan:

- Osapuolet
- Sopimuksen yhdyshenkilöt
- Kokemusasiantuntijan taustakoulutus
- Kokemusasiantuntija on kiinnostunut toimimaan seuraavissa tehtävissä
- Palkkio ja matkakulukorvaukset
- Kokemusasiantuntijan vakuutus
- Kokemusasiantuntijan ja tilaajan velvollisuudet
- Salassapito- ja tietoturvasitoumus
- Henkilötietorekisteri
- Sopimuksen päätyminen ja irtisanominen
- Voimassaoloaika
- Allekirjoitukset

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaja. Toimeksiantosopimus tehdään yhdessä kokemusasiantuntijan kanssa.

9. Järjestöjen kanssa tehtävät sopimukset

Varha tekee niiden järjestöjen kanssa yhteistyösopimuksen kokemusasiantuntijatoiminnasta, joiden kokemusasiantuntijoita hyödynnetään tarpeen mukaan Varhan palveluissa (Liite 3). Sopimuksessa määritellään:

- Sopijapuolet ja yhteyshenkilöt
- Sopimuksen tausta, tarkoitus, ja kohde
- Sopimuksen voimassaoloaika ja irtisanominen
- Ilmoitusvelvollisuus
- Sopijapuolten yhteistyö
- Salassapito
- Sopimuksen muuttaminen ja siirtäminen
- Vahingonkorvaus
- Sopimuksen purkaminen
- Sopimusmuutokset

Järjestösopimuksen allekirjoittaa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen osalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaja.

10. Kokemusasiantuntijatoiminnan tietosuojaseloste

Kokemusasiantuntijatoiminnan tietosuojaselosteessa on kuvattu henkilötietojen käsittely sopimuksissa ja palkkiolomakkeessa (Liite 4).

11. Kokemusasiantuntijatoiminnan palkkiot

Kokemusasiantuntijoiden korvauksista vastaavat tulosryhmät, joiden tulee varata riittävät resurssit toimintaan. Kokemusasiantuntijatoiminnasta maksettava palkkio on 20 €

alkavalta tunnilta. Palkkio maksetaan toteutuneiden tuntien mukaan pyöristettynä seuraavaan tasatuntiin. Palkkio on ennakopidätyksen alaista tuloa. Palkkio laskutetaan Varhan käytäntöjen mukaisesti. Käytäntö kirjataan toimeksiantosopimukseen.

Matkakustannukset korvataan Varhan käytäntöjen mukaan halvimman käytettävissä olevan kulkuneuvon mukaisesti riippumatta siitä, mitä kulkuneuvoa kokemusasiantuntija on todellisuudessa käyttänyt matkaansa. Halvimpana kulkuneuvona pidetään julkista kulkuneuvoa. Pysäköintimaksuja ei korvata, eikä muita matkakorvauksia makseta (esim. päivärahat, ateriakorvaukset). Matkakorvaukset ovat ennakopidätyksen alaista tuloa. Käytäntö kirjataan toimeksiantosopimukseen.

Kokemusasiantuntijoiden tehdyt tunnit ja matkakorvaukset (palkkiolomake) ilmoitetaan seuraavasti:

Varhan kokemusasiantuntijat: Palkkiolomake ja matkakorvauslomake toimitetaan tulosryhmän yhteyshenkilölle ja sähköpostilla kokemusasiantuntija@varha.fi

Järjestöjen kokemusasiantuntijat: Palkkiolomake ja matkakorvauslomake toimitetaan sähköpostilla kokemusasiantuntija@varha.fi

Palkkioiden maksupäivät ovat joka kuun 15. ja 30. päivä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokemusasiantuntijatoiminnan yhteyshenkilö vie palkkiotiedot web-tallennukseen ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sihteeri tallentaa matkakulut matkat ja kulut -ohjelmaan kuukausittain.

Halutessaan kokemusasiantuntijatoimintaan osallistuvan ei tarvitse vastaanottaa palkkiota tai matkakorvausta. Tämä ilmaistaan toimeksiantosopimuksessa, joka tehdään myös tässä tapauksessa.

12. Arviointi ja palaute

Kokemusasiantuntijoiden käytöstä saatu palaute on tärkeää toiminnan kehittämiseksi ja arvioimiseksi. Kokemusasiantuntija pyytää palautteen tekemästään tehtävästä sähköisellä webropol -kyselyllä. Palautteen käsittelee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikön vastuuhenkilöt.